У1513 (4УКР)
К-957

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кухтій Андрій Остапович

УДК 796.062-034.2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ ВПРОДОВЖ XX СТОЛІТТЯ

24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Львів – 2002

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному інституті фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
В а ц е б а Оксана Михайлівна,
Львівський державний інститут фізичної культури,
проректор з наукової роботи і зовнішніх зв'язків;

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент АПН України
Н і с і м ч у к Андрій Сергійович,
Волинський державний університет
імені Лесі Українки, завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, професор
Ж д а н о в а Ольга Миколаївна,
Львівський державний інститут фізичної культури,
завідувач кафедри рекреації і оздоровчої фізичної культури.

Провідна установа: Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра теорії і методики фізичного виховання, Міністерство освіти і науки України, м. Рівне.

Захист відбудеться **21 листопада 2002 року** о 15 годині під час засідання спеціалізованої вченої ради К 35.829.01 Львівського державного інституту фізичної культури за адресою: м. Львів, вул. Т. Костюшка, 11.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівського державного інституту фізичної культури (79000, м. Львів, вул. Т. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано 18 жовтня 2002 року.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради **В.М. Т р а ч**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. У сфері фізичної культури і спорту сьогодні відбувається чимало складних перетворень, зумовлених виконанням основних положень Закону України "Про фізичну культуру і спорт" (1993) та Цільової комплексної програми "Фізичне виховання – здоров'я нації" (1998). За останні кілька років здійснено активні заходи щодо правового, програмно-нормативного та науково-методичного забезпечення функціонування галузі.

Водночас, на думку провідних теоретиків і практиків сучасного фізкультурно-спортивного руху (М.С. Герцик, М.В. Дутчак, Ю.Н. Мічуда, М.О. Олійник, В.М. Платонов, Ю.М. Шкребтій та інші), невирішеними залишаються стратегічні питання формування та подальшого розвитку організаційної структури галузі. Окремі аспекти цієї проблеми в сучасній Україні на науковому рівні досліджували Ю.Н. Мічуда, 1995, 2002 (механізми державного управління сферою фізичної культури та фінансово-економічні аспекти); М.О. Олійник, 2000 (теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом); О.М. Жданова, 2000 (організація оздоровчої фізичної культури і рекреаційного туризму); В.І. Мудрик, 2001 (науково-методичні основи управління фізичною культурою і спортом); М.М. Кость, 2000 (організація фізкультурного руху в сільській місцевості); В.І. Франчук, 1995, Ю.А. Філімонов, 1992 (організація фізичної культури у виробничих колективах); О.С. Куц, 1997, С.М. Каніщевський, 1999, А.С. Нісімчук, 2000, Б.М. Шиян, 2001 (організація фізичного виховання в освітній сфері); В.І. Савченко, И.Б. Пикус, 1999, Т.М. Курчаба, 1999, В.В. Левицький, 2000, О.В. Горбенко, 2002, Л.Я. Чеховська, 2002 (окремі аспекти кадрової політики в галузі).

За останні десять років в Україні проведено лічені дослідження, які стосуються аналізу зарубіжного досвіду організації фізкультурно-спортивного руху: В. Ринковські, 2002 (проектування регіональної і локальної системи організації фізичного виховання школярів у Польщі); Крікос Іоаніс, 1997 (організаційні аспекти діяльності олімпійських комітетів); Аль Шаар Амер Алі, 1998 (управління фізичною культурою та спортом в Йорданії), Г.І. Арделеан (реформування системи фізичного виховання школярів у Румунії).

Водночас більшість фундаментальних досліджень, пов'язаних з організаційною структурою галузі фізичного виховання та спорту в Україні як республіки СРСР (М.М. Бака, 1990, М.Ф. Бунчук, 1972; Д.П. Диновский, 1988; Н.В. Жмарев, 1989; Г.И. Кукушкин, 1975; И.И. Приходько, 1982; Ю.И. Тешер, 1977; А.В. Тугарин, 1986 та інші), проводилась у принципово інших політичних та соціально-економічних умовах. Саме тому сьогодні є чимала потреба у ґрунтовних теоретико-аналітичних дослідженнях, з метою вдосконалення організаційних основ вітчизняної фізичної культури та спорту на новому історичному етапі державного будівництва. Численні реорганізації органів управління, які постійно відбуваються в галузі фізичної культури та спорту в останні роки, тільки загострюють цю проблему.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснювалося відповідно до теми 1.1.3 "Історико-методологічні аспекти розвитку вітчизняної фізичної культури" Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 1998-2000 рр. Державного комітету України з фізичної культури і спорту та теми 1.1.4 "Історико-методологічні засади розвитку української фізичної культури" Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001-2005 рр. Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України з номером державної реєстрації 0102U002641. Роль автора у виконанні цих тем полягала у вивченні та аналізі особливостей формування й розвитку організаційних основ фізкультурно-спортивного руху України.

Мета дослідження – розкрити та узагальнити історичний досвід організації фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити сучасні наукові положення теорії фізичної культури щодо основ фізкультурно-спортивного руху та визначити роль і місце державних і громадських організацій в сфері фізичної культури і спорту.
2. Вивчити сучасний міжнародний досвід організації фізкультурно-спортивного руху.
3. Виявити основні принципи, форми та зміст організаційних основ розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття.
4. Обґрунтувати шляхи подальшого вдосконалення та оптимізації організаційних основ розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні на сучасному етапі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: вивчення і узагальнення літературних джерел та офіційних документів, анкетування та інтерв'ювання, елементи системно-структурного аналізу, порівняльно-історичний метод, моделювання, метод аналогій, елементи математичної статистики.

Об'єкт дослідження – основи розвитку фізкультурно-спортивного руху.

Предмет дослідження – організаційні основи фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття.

Наукова новизна одержаних результатів. Вперше комплексному систематизованому історіографічному аналізу піддано специфіку розвитку організаційних основ фізкультурно спортивного руху в Україні упродовж XX століття та виявлено його характерні особливості.

З позицій неупередженого, об'єктивного наукового аналізу доповнено теоретичні знання про передумови й особливості формування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні. Виявлено основні принципи, форми та зміст організації фізичної культури та спорту в Україні в окреслений історичний період.

Викладено понятійний зміст організаційних основ фізкультурно-спортивного руху.

Доповнено теоретичні положення про сучасний стан організації фізкультурно-спортивного руху в окремих європейських країнах, країнах Далекого Сходу й Північної Америки та державах, що утворилися внаслідок розпаду СРСР.

Практичне значення одержаних результатів. Виявлено особливості, основні тенденції та проблеми розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні, окреслено стратегічні завдання і шляхи вдосконалення організаційної структури сфери фізичної культури та спорту.

Дисертаційна робота містить практичні рекомендації з формування та розвитку організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Основні положення дисертації використані для доповнення змісту навчальних дисциплін "Історія фізичної культури", "Управління сферою фізичної культури і спорту" для студентів Львівського державного інституту фізичної культури, Івано-Франківського коледжу фізичного виховання, Львівського вищого училища фізичної культури і подані у вигляді методичної збірки "Особливості організації фізкультурно-спортивного руху в окремих зарубіжних країнах (короткий огляд)" (2001 р.).

Матеріали дисертації можуть бути використані при написанні підручників та навчальних посібників з історії, організації, теорії та управління сферою фізичного виховання і спорту; розробці спецкурсів та спецсемінарів для студентів спеціалізованих вищих навчальних закладів України; для тематичних нарад, курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників органів управління фізичною культурою і спортом.

Результати проведених досліджень впроваджено в практику діяльності Управління нормативно-правового та кадрового забезпечення Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту, Львівського обласного управління Комітету з фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки України та у навчальний процес студентів Львівського державного інституту фізичної культури, Івано-Франківського коледжу фізичного виховання, Львівського вищого училища фізичної культури, про що свідчать відповідні акти.

Особистий внесок дисертанта полягає у формулюванні проблеми, пошуку й аналізі джерельної бази, безпосередньому виконанні основного обсягу дослідницької роботи, вивченні й інтерпретації отриманого матеріалу та написанні роботи.

У роботах, виконаних у співавторстві, дисертантові належить частина, що стосується джерельного пошуку та узагальнення фактологічного матеріалу.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень були представлені та обговорені на IV, V та VI міжнародних наукових конференціях "Молода спортивна наука України" (Львів, 2000-2002), IV Міжнародній науково-практичній конференції "Фізична культура, спорт та здоров'я нації" (Вінниця, 2001), Всеукраїнській науково-практичній конференції "Актуальні проблеми підготовки спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту" (Івано-Франківськ, 2000), VI Міжнародному науковому конгресі "Wspolczesny Sport

Olimpijski i Sport dla Wszystkich" (Варшава, Польща, 2002), про що є відповідні сертифікати. Вони доповідалися на наукових конференціях професорсько-викладацького складу, засіданнях наукового гуртка аспірантів ЛДІФК, нарадах управління фізичної культури та спорту Головного управління молодіжної політики, спорту та туризму Львівської обласної державної адміністрації.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені у 10 публікаціях, з них: один методичний посібник, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 3 – у збірках матеріалів і тез конференцій; 8 праць виконано одноосібно.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, семи додатків. Матеріали дослідження викладено на 214 сторінках друкованого тексту, містять 13 таблиць та 5 рисунків. Перелік використаних джерел налічує 301 найменування, у тому числі 25 праць зарубіжних авторів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання дослідження; показано зв'язок дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну одержаних результатів та їх практичне значення; подано інформацію про апробацію роботи, загальні відомості про публікації з проблем дисертаційного дослідження; висвітлено особистий внесок та публікації автора.

У першому розділі **"Організаційні основи фізкультурно-спортивного руху як важливий чинник розвитку системи фізичної культури і спорту"** обґрунтовано концепцію дослідження, узагальнено праці провідних науковців з проблеми організації фізкультурно-спортивного руху, проаналізовано сучасне тлумачення організаційних, ідейних, програмно-нормативних та науково-методичних основ розвитку фізичної культури і спорту й висвітлено сучасні теоретичні підходи до форм організації фізкультурно-спортивного руху.

Зміст і сутність організаційних основ розвитку фізичної культури та спорту найгрунтовніше розкрито у працях Г.И. Кукушкина, 1975; Л.П. Матвеева, А.Д. Новикова, 1976; А.А. Гужаловского, 1986; Н.К. Коробейникова, А.А. Михеева, И.Г. Николенко, 1989; Б.А. Ашмарина, 1990; О.М. Ждановой, 1996; М.М. Бакн, 1990, 1997; Б.М. Шияна, 2001 та ін.

Аналіз і узагальнення спеціальної літератури з даної проблеми дає підставу вважати, що ефективне функціонування системи фізичного виховання та спорту можливе лише за умови чіткої структури, організації та взаємодії громадських і державних форм управління фізкультурно-спортивним рухом

Організаційні основи системи фізичної культури і спорту в Україні є сукупністю її різноманітних форм, управління і контролю, а також характеру взаємодії цих форм із відповідними державними і громадськими органами країни. В Україні, як у багатьох інших державах, склалися дві основні форми управління сферою фізичної культури і спорту: державна і громадська.

Державна форма організації роботи з фізичної культури і спорту передбачає управління державними установами, які працюють за державними програмами і проводять заняття різноманітними видами фізичних вправ. Ця форма організації має за мету забезпечення всебічної фізичної підготовки, збереження й зміцнення здоров'я різних груп населення; забезпечення гармонійного фізичного розвитку дітей, професійно-прикладної та військово-прикладної підготовки молоді.

Громадська форма фізкультурно-спортивного руху включає мережу різноманітних профспілкових, молодіжних, кооперативних, науково-технічних, культурно-освітніх, воєнізованих та інші добровільних об'єднань, які опікуються задоволенням різноманітних потреб різних верств населення, в тому числі фізкультурно-спортивних. Уся навчально-спортивна і виховна робота в самодіяльних організаціях будується на основі типових програм і положень, рекомендаційного характеру.

Основною формою організації самодіяльного фізкультурно-спортивного руху в Україні сьогодні є добровільні спортивні товариства, утворені при професійних спілках або за участю інших зацікавлених організацій, відомств і установ. Основною низовою ланкою організації самодіяльного фізкультурного руху є осередки фізичної культури на підприємствах, в установах, навчальних закладах, а також спортивні клуби, як нова сучасна форма організації низової структури галузі.

У другому розділі **"Методи та організація дослідження"** представлено систему взаємодоповнюючих методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; розкрито доцільність використання цих методів, а також описано організацію дослідження.

Дослідження здійснювалося, в основному, на теоретичному рівні й проводилося трьома етапами, що відповідали поставленим завданням, у період 1999 – 2002 років.

На *першому етапі* досліджень (жовтень 1999 р. – листопад 2000 р.) розроблялася теоретична концепція, обґрунтовувалася програма досліджень. Було проаналізовано різноманітні теоретичні та методологічні дослідження з проблем організації й управління фізкультурним рухом в Україні та в окремих зарубіжних країнах. Було вивчено наукові та науково-методичні праці з досліджуваної проблеми вітчизняних та зарубіжних авторів; проаналізовано офіційну документацію, пов'язану з організаційними змінами в системі управління фізичною культурою і спортом в Україні. З'ясовано понятійний зміст організаційних основ управління фізкультурно-спортивним рухом, конкретизовано й доповнено новими відомостями категоріальні поняття, які

можуть бути використані у наступних конкретно-соціологічних дослідженнях проблем управління фізичною культурою та спортом в Україні.

На цьому етапі були сформульовані основні методологічні складники дослідження: проблема, мета і завдання, гіпотеза; проведено ретроспективний аналіз організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні.

На *другому етапі* досліджень (листопад 2000 р. – лютий 2002 р.), використовуючи комплекс одержаних теоретичних уявлень, було проведено поглиблений аналіз ситуації в сфері організації управління фізичною культурою та спортом в Україні.

У ході історичного аналізу, конкретно-соціологічних досліджень, вивчення нормативних документів, структурно-функціонального аналізу організаційно-управлінських аспектів діяльності державних і громадських організацій, питань ресурсного (кадрового, фінансового, матеріально-технічного, нормативно-правового, програмно-методичного) забезпечення фізичної культури виявлялися закономірності формування і розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

На цьому етапі визначалися можливі шляхи вдосконалення організаційно-управлінської діяльності у сфері фізичної культури та спорту на різних організаційних рівнях. З метою пошуку ефективних варіантів удосконалення фізкультурно-спортивного руху в Україні було проведено анкетування фахівців управлінських структур. В анкетуванні взяли участь начальники обласних управлінь з питань молодіжної політики, спорту і туризму, їхні заступники, начальники відділів цих управлінь та провідні спеціалісти, голови ДСТ та їх заступники, начальники центрів олімпійської підготовки та начальники організацій "Інваспорту". Крім того, серед респондентів були особи, які обіймають посади начальників районних управлінь галузі, директорів спортивних шкіл та тренерів. З-поміж усіх опитаних 80,8% мають вищу спеціальну освіту, 16,8% - вищу освіту не за профілем праці, 4% - середню спеціальну освіту. Серед опитаних керівників обласної ланки галузі: один майстер спорту міжнародного класу, 36 – майстрів спорту СРСР і України, 37 – кандидатів у майстри спорту. В опитуванні також взяли участь три заслужені тренери України, шість заслужених працівників фізичної культури і спорту, 13 відмінників освіти України. До анкетування було залучено фахівців усіх регіонів України: південних областей (Одеська, Запорізька, Херсонська), східних областей (Донецька, Луганська), центральних областей (Вінницька, Хмельницька, Дніпропетровська) та західних областей (Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська). Більшість опитаних – люди з чималим професійним стажем: 71,2% з них працюють у галузі 16 і більше років; 5,6% - 11-15 років; 12,8% – 6-10 років і 10,4% – до 5 років. Серед опитаних 78,4% респондентів – чоловіки, 21,6% – жінки.

На цьому етапі також вивчався й аналізувався зарубіжний досвід організації фізкультурно-спортивного руху.

На заключному *третьому етапі* дослідження (лютий 2002 р. – жовтень 2002 р.) були сформульовані висновки за результатами дослідження та

практичні рекомендації і принципові завдання для вдосконалення управлінської діяльності фізкультурних організацій України; здійснювалося впровадження результатів дослідження в практику, літературно оформлявся текст дисертації.

У третьому розділі **"Характеристика організації фізкультурно-спортивного руху в окремих зарубіжних країнах"** викладено матеріали досліджень, які дозволили охарактеризувати та порівняти особливості організації фізкультурно-спортивного руху в окремих європейських країнах (Австрія, Норвегія, Франція, Фінляндія, Польща), країнах Далекого Сходу та Північної Америки (Сполучені Штати Америки, Канада, Японія) та державах, що утворилися внаслідок розпаду СРСР (Російська Федерація, Білорусь).

Виявлено особливості організації фізкультурно-спортивного руху в цих країнах, проаналізовано досвід використання багаторівневої побудови його системи, організацію підготовки фізкультурних кадрів, фінансування сфери фізичної культури та масового спорту. Особливу увагу приділено місцю і ролі федерацій з видів спорту та спортивних клубів у загальній системі організації спорту європейських країн.

З'ясовано, що в сусідніх з Україною пострадянських державах – Російській Федерації та Білорусі, як і в Україні, виникла низка труднощів щодо трансформації національних систем фізкультурно-спортивного руху. До сьогодні в цих країнах ще не сформовано чіткої організаційної структури сфери фізичної культури і спорту відповідно до нових соціально-політичних умов. Невирішеними залишаються питання пропорційності використання асигнувань для руху "Спорт для всіх" і спорту вищих досягнень. Подібно до ситуації в Україні, у пострадянських державах не спостерігається активізація масового спорту, низькими є показники залученості до занять фізичними вправами широких верств населення, фіксується погіршення стану фізичного здоров'я багатьох категорій населення. Водночас і в Російській Федерації, і в Білорусі виразною є тенденція посилення уваги з боку державних та владних структур до спорту вищих досягнень, що передбачає відповідний рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення.

У четвертому розділі **"Ретроспективний аналіз формування та розвитку організації фізкультурно-спортивного руху в Україні в радянський період (1923-1990 рр.)"** визначено передумови формування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні на початку XX століття; принципи, форми та зміст організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні; показано вплив партійно-радянських органів влади на організацію фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Перші самодіяльні фізкультурно-спортивні організації з'явилися в Україні наприкінці XIX століття. У цей період становлення державних органів влади до спорту й фізкультурної активності було маловиразним і пасивними. Першими визначеними державними структурами XX століття були відділи Всевобучу, які утворювалися у східній частині України на тлі складних воєнно-політичних обставин 1918-1920 років.

З 1923 року в Україні активно діяла Вища рада фізичної культури при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті.

Водночас, на початку – у першій третині XX століття, у західній частині України розвивалася самодіяльна, традиційна ще з довоєнних часів система спортивних товариств, які функціонували на національній основі під егідою Українського Спортивного Союзу (1924) до 1939 року.

Загалом в УРСР організація фізкультурно-спортивного руху обумовлювалася конкретними завданнями, суспільними запитами, специфікою соціально-політичної та економічної ситуації в СРСР.

Незважаючи на те, що мету та завдання радянської фізкультури було визначено вже в перші роки існування Радянської держави, форми організації, принципи та зміст управління фізкультурно-спортивним рухом розвивалися й утверджувалися тривалий час. Первинна ланка громадсько-самодіяльної форми організації системи фізичної культури змінювалася від гуртків фізкультури до колективів фізичної культури. Характерною особливістю, властивою тільки радянській системі фізичної культури, було формування та розвиток добровільних спортивних товариств за професійковою належністю.

Упродовж XX століття відбувався постійний пошук оптимальної форми організації та функціонування фізкультурно-спортивного руху. Наведемо для прикладу перелік змін у вищій керівній ланці галузі (табл. 1), що істотним чином позначалося на змісті діяльності та організації фізкультурно-спортивного руху.

Зауважимо, що з часу проголошення незалежності України структуру управління галуззю зазнає частішої реорганізації, ніж це було за попередні *сімдесят років, що, на нашу думку, не сприяє ефективності її функціонування.*

Ще однією визначальною і специфічною особливістю організації та розвитку фізкультурно-спортивного руху радянського періоду був активний вплив радянських та партійних органів влади, особливо на визначення стратегічних завдань фізичної культури в суспільстві, підбір кадрів, характер та зміст зовнішніх спортивних зв'язків, стиль та методи діяльності спортивних організацій, форми організації фізкультурно-спортивної роботи та ін.

Загалом, розбудова сучасної системи фізичного виховання і спорту в Україні неможлива без детального об'єктивного аналізу й розуміння *особливостей організації та тенденцій розвитку галузі у різні історичні періоди.*

У п'ятому розділі **"Тенденції та перспективи організації фізкультурно-спортивного руху в Україні"** визначено основні тенденції розвитку фізкультурно-спортивного руху, ключові проблеми його організації; запропоновано шляхи для підвищення ефективності функціонування фізкультурно-спортивного руху.

З моменту проголошення незалежності у державі спостерігається вкрай повільний процес еволюційних змін у системі управління фізичною культурою та спортом. У розвитку організаційних засад виділимо такі основні тенденції та проблеми.

Таблиця 1

Хронологія перейменувань керівної ланки фізкультурно-спортивного руху в Україні (1918 – 2001 рр.)

Рік	НАЗВА КЕРІВНОГО ОРГАНУ*
1918-1920	Органи Всевобучу
1923	Вища рада фізичної культури Української РСР
1936	Комітет у справах фізичної культури і спорту при Раді Народних Комісарів Української РСР
1953	Управління по фізичній культурі і спорту Міністерства охорони здоров'я в Українській РСР
1954	Комітет по фізичній культурі і спорту при Раді Міністрів Української РСР
1959	Рада союзу спортивних товариств і організацій Української РСР
1969	Комітет по фізичній культурі і спорту при Раді Міністрів Української РСР
1989	Державний комітет по фізичній культурі і спорту Української РСР
1990	**Державний комітет України у справах молоді і спорту**
1992	**Міністерство України у справах молоді і спорту**
1996	**Державний комітет України з фізичної культури і спорту**
1999	**Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України**
2001	**Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту**

** - на сірому тлі показані зміни в період після проголошення державної незалежності України*

Насамперед, в Україні проголошено й обрано пріоритетним для галузі шлях на збереження та зміцнення здоров'я населення, збереження генофонду держави. Активізовано сферу параолімпійського спорту. Водночас майже увесь

управлінський та фінансовий потенціал галузі спрямований на спорт вищих досягнень. Попри це виразними є деструктивні тенденції: втрата провідних позицій українських спортсменів у світовому та європейському спорті, руйнування матеріально-технічної бази, скорочення мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл та зниження ефективності їх діяльності, відтік кваліфікованих тренерських кадрів за кордон.

Для успішного розвитку сфери масової фізичної культури бракує відповідних зусиль на капіталовкладень. Громадські спортивні організації практично повністю утримуються за рахунок державного бюджету. Спроби будь-яких структурних змін у галузі зводяться в основному до зміни перших керівників або об'єднання керівництва кількома суміжними сферами (спорт, туризм, молодіжна політика) у єдиний керівний орган. Зміни в центральному керівному органі галузі за останні 10 років помітно вплинули та деякою мірою зруйнували і навіть зруйнували обласну та районну ланки, що може негативно позначитися на розвитку галузі вже найближчим часом.

Вважаємо, що система управління галуззю суперечить сучасним тенденціям формування ринкових відносин, роздержавленню промислового виробництва, реформуванню Збройних Сил, розвитку відкритого демократичного суспільства. При цьому необхідно чітко розділити функції Держкомспорту України й управлінських структур, які репрезентують недержавний сектор сфери фізичної культури і спорту: НОК України, добровільні спортивні товариства, спортивні федерації.

Визначаючи перспективні напрями реформування системи фізичного виховання і спорту в Україні вивчено та проаналізовано міркування і пропозиції керівників та організаторів різних регіонів України та різних управлінських ланок.

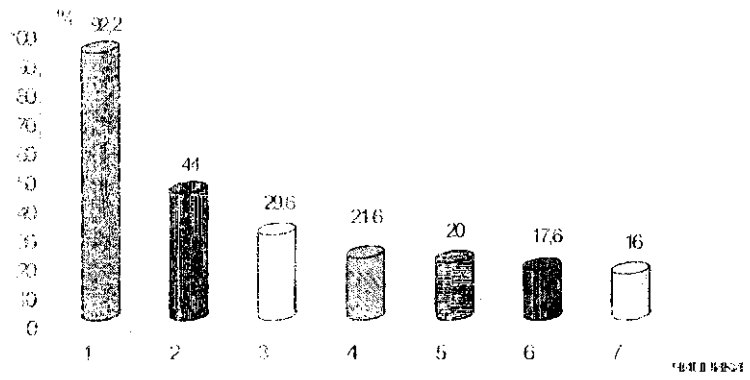
На питання "Чи забезпечує наявна в Україні система фізичного виховання та спорту вирішення завдань, які стоять перед галуззю на сучасному етапі її розвитку ?" респонденти відповіли: "Так" - 5,6 %; "Ні" - 44 %; "Частково" - 50,4 %, що є своєрідним свідченням кризового стану в управлінні галуззю.

На питання "Чи потрібно щось змінювати в системі фізкультурно-спортивного руху в Україні ?" майже всі респонденти (94,4 %) відповіли "Так", 3,2 % відповіли "Ні" і 2,4 % - "Вагаюсь".

На питання "Чи відбуваються, на Вашу думку, істотні позитивні зміни в організації системи фізичного виховання та спорту в Україні з моменту відновлення її державності ?" респонденти відповіли таким чином: "Ні" - 64 %; "Важко відповісти" - 22,4 %; "Так" - 13,6 %.

Аналізуючи відповіді респондентів на питання "Що, на Вашу думку, найбільше перешкоджає ефективному функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні ?", було отримано такі дані: 20 % опитаних керівників вважають, що ефективному функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні перешкоджає невизначеність її ідейно-теоретичних основ; 44 % - недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю; 29,6 % - недосконалість програмно-нормативної та правової бази галузі; 21,6 % - недостатнє науково-методичне забезпечення галузі; 92 % -

матеріально-технічне та матеріально-технічне забезпечення; 16 % - недосконалість [illegible] підготовки професійних кадрів; 17,6 % - недосконалість структури перепідготовки та підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів (рис. 1).

[illegible] Причини, що перешкоджають ефективному функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні (на думку керівників обласної ланки)

Підписи

[illegible] фінансове та матеріально-технічне забезпечення. 2 - недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю; 3 - [illegible] нормативно-правової бази галузі. 4 - недостатнє науково-методичне забезпечення. 5 - незначущість вдало теоретичних основ сучасного [illegible] спортивно-оздоровчого руху в Україні; 6 - недосконалість структури перепідготовки та підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів. 7 - недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів.

[illegible] висновками є міркування фахівців-практиків щодо діяльності добровільних спортивних товариств. Щодо питання "Як Ви оцінюєте роль добровільних спортивних товариств (ДСТ) у системі фізичного виховання та спорту України?" думки респондентів розділилися так: 36,8 % відповіли, що діяльність ДСТ є [illegible] на теперішніх умов; 14,4 % - діяльність ДСТ є недоцільною; 48,8 % - діяльність ДСТ є доцільною (рис. 2).

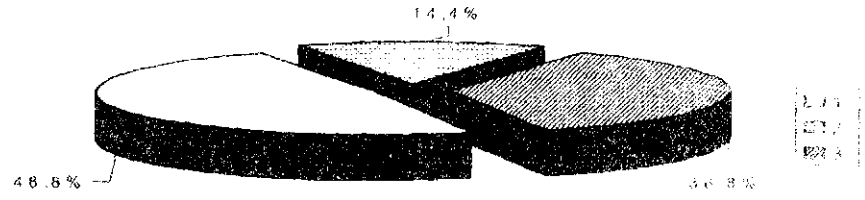

Рис. 2. Оцінка доцільності функціонування добровільних спортивних товариств у системі фізичної культури і спорту України на думку керівників обласної ланки

Примітки:

1. *Вважаю, що діяльність ДСТ є доцільною.*
2. *Вважаю, що діяльність ДСТ є недоцільною.*
3. *Вважаю, що діяльність ДСТ є доцільною за певних умов.*

На питання "Чи вважаєте Ви доцільним впровадження клубної форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні?" респонденти відповіли таким чином: 82,4 % вважають доцільним впровадження цієї форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні; 6,4 % - недоцільним. 8,8 % не змогли однозначно відповісти на це запитання (рис. 3).

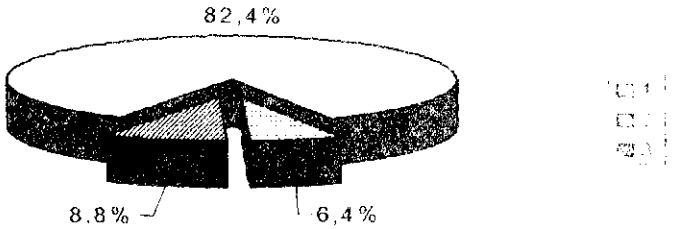

Рис. 3. Визначення доцільності впровадження клубної форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні (на думку керівників обласної ланки)

Примітки:

1 - вважаю доцільним упровадження клубної форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні; 2 - вважаю недоцільним упровадження клубної форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні; 3 - важко відповісти.

Аналізуючи відповіді респондентів на питання "Яким чином, на Вашу думку, впливають численні зміни в управлінні галуззю на державному рівні на розвиток фізкультурно-спортивного руху в Україні?" – тільки 7,2 %

респондентів відповіли "Позитивно". Переважна більшість (84,8 %) відповіла "Негативно" і 8 % - "Не впливають".

Під час проведення такого опитування було визначено також ставлення керівників та фахівців управлінських структур галузі до місця і ролі національних федерацій з видів спорту у загальній структурі побудови фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Аналіз результатів анкетування керівників обласної ланки показав, що наявна в Україні система фізичного виховання та спорту не може повністю забезпечити вирішення завдань, які стоять перед нею на сучасному етапі, і тому потребує змін. Виявлено, що її ефективному функціонуванню перешкоджає недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення, недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю, недосконалість програмно-нормативної та правової бази, недостатнє впровадження науково-методичних напрацювань у практику, невизначеність ідейно-теоретичних основ сучасного фізкультурно-спортивного руху, недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів. Зауважимо, що відповіді керівників обласної ланки про діяльність ДСТ, федерацій з видів спорту, клубів свідчать про їх позитивне ставлення до організаційних змін, зокрема, впровадження клубної форми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Аналіз результатів анкетування керівників усіх регіонів показав, що відсутні чітко виражені регіональні відмінності в організації фізкультурно-спортивного руху. Це свідчить про те, що фахівці галузі розуміють ситуацію, що склалася в ній, бачать реальні шляхи ефективної організації фізкультурної діяльності і є однодумцями у розв'язанні сучасних проблем.

У результаті аналізу та обґрунтування результатів дослідження нами розроблено та запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення організації фізкультурно-спортивного руху в сучасній Україні, які передбачають окремі заходи та дії, що пропонуються для різних ділок організаційної структури галузі фізичної культури та спорту України.

У дисертаційній роботі окреслено шляхи подальших перспективних наукових досліджень: напрями і форми взаємодії державних та громадських органів управління фізичною культурою і спортом; організація окремих форм фізкультурно-спортивного руху, професійного спорту, фізкультурно-масової, туристичної й рекреаційно-реабілітаційної діяльності; механізми забезпечення фізичної підготовки працівників у виробничих та трудових колективах; роль профспілок у розвитку фізкультурно-спортивного руху; механізми фінансування галузі та державного ліцензування самодіяльних та громадських інституцій; аспекти соціально-психологічного сприйняття різними верствами населення нових форм фізкультурно-спортивної роботи, пропагандистсько-просвітницька діяльність, а також експериментальна перевірка ефективності впливу організаційного реформування на стан фізкультурно-спортивної активності населення.

ВИСНОВКИ

1. Шляхом всебічного аналізу доступної вітчизняної науково-методичної літератури, різноманітних програмно-нормативних, правових та інших офіційних документів встановлено, що організаційні основи фізкультурно-спортивного руху є важливою і визначальною ланкою розбудови національної системи фізичного виховання і спорту. Незважаючи на більш як десятилітній досвід державного будівництва, в умовах переходу України до нових соціально-економічних відносин, залишаються проблемними питання організаційної структури галузі фізичного виховання і спорту та галузевого управління. Недостатньо ґрунтовних теоретичних розробок шляхів і технологій організаційного удосконалення сфери фізичної культури і спорту. Теоретичні і методологічні напрацювання попередніх років з проблем організації управління галуззю фізичної культури і спорту не адаптуються до нових умов ринкових відносин, розвитку відкритого демократичного суспільства, інтеграції України у європейське співтовариство.

2. На основі вивчення науково-теоретичних положень окреслено визначальні системоутворюючі основи розвитку фізкультурно-спортивного руху: ідейні, програмно-нормативні, науково-методичні та організаційні. Разом з тим, в останні роки чимало теоретиків фізичного виховання та спорту виокремлюють також правові, соціальні та фінансово-економічні основи.

Теоретичний аналіз основ фізкультурно-спортивного руху, які в Україні розвиваються у принципово відмінних від радянського устрою умовах, є одним із важливих чинників перебудови, удосконалення і перспективного розвитку сфери фізичної культури і спорту сучасної України.

3. Важливою передумовою розвитку будь-якої системи, яка значною мірою визначає її ефективність, є організаційна структура. Ефективна організація фізкультурно-спортивного руху передбачає сукупність і тісну взаємодію державних і громадських форм.

На державну ланку, яку формує система державних установ і яка характеризується наявністю державних програм, покладається: вирішення загальнодержавних завдань щодо збереження та зміцнення здоров'я різних груп населення; професійно-прикладна та військово-прикладна підготовка молоді, здійснення фізичного виховання в дошкільних закладах і загальноосвітній школі, вищих навчальних закладах I-II та III-IV рівнів акредитації, на виробничих підприємствах, у військових формуваннях, пенітенціарних та інших державних установах.

На громадські організації, які працюють на основі самодіяльності, добровільності, ініціативності покладається: забезпечення високого рівня спортивної майстерності; підготовка спортсменів високого класу, організація праці й відпочинку населення; залучення різних верств населення до фізкультурно-спортивної і фізкультурно-оздоровчої активності. Уся навчально-виховна і спортивна робота самодіяльних організацій будується на основі типових програм і положень рекомендаційного характеру.

У сучасних умовах розвитку України постає нагальна потреба державного ліцензування й атестування діяльності громадських фізкультурно-спортивних інституцій, а також чіткого визначення завдань, ролі, місця та взаємовідносин спортивних федерацій, добровільних спортивних товариств та спортивних клубів.

4. Ґрунтовний аналіз організації фізкультурно-спортивного руху в зарубіжних країнах дозволив визначити, що одним із важливих чинників ефективного реформування та вдосконалення розвитку організаційних основ фізкультурно-спортивного руху України є врахування сучасного зарубіжного досвіду, творче використання передових зарубіжних технологій, форм та схем організації фізичного виховання і спорту.

Принципово важливим елементом розвитку фізкультурно-спортивного руху в багатьох зарубіжних країнах є наявність мережі спортивних клубів *різного цільового спрямування. Клубна форма роботи є основною і найбільш* ефективною в розвитку спорту вищих досягнень, масового спорту, рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Досвід Австрії, Норвегії, Польщі, Фінляндії, Франції засвідчує пріоритетність локального рівня управління фізичною культурою та спортом. У більшості європейських країн основна робота проводиться на місцевому й сільському рівнях (муніципалітети, гміни, громади тощо). Так, зокрема, у регіонах Франції діють: Регіональна дирекція молоді і спорту, Регіональний технічний радник, Регіональна ліга або комітет, Олімпійський та спортивний регіональні комітети.

У Польщі, де нещодавно відбулася реформа управління сферою, заслуговує уваги постійне збільшення кількості спортивних клубів при вищих навчальних закладах, заснування Національної федерації "Спорт для всіх", вдосконалення спортивних програм дитячо-юнацьких літніх і денних таборів.

Північноамериканська модель розвитку спорту зорієнтована в основному на децентралізоване управління, автономне самофінансування окремих ґілок організації фізкультурно-спортивного руху, що наразі не може сповна використовуватися в Україні.

У сусідніх з Україною пострадянських державах – Російській Федерації і Білорусі особливих позитивних відмінностей в організації галузі не виявлено. Разом з тим, привертає увагу російський та білоруський досвід посиленої уваги до спорту вищих досягнень з боку державних органів влади, включаючи відповідне фінансування та матеріальне забезпечення.

5. Вивчення історичних аспектів розвитку вітчизняного фізкультурно-спортивного руху дозволило встановити, що зародження організаційної структури фізкультурно-спортивного руху в Україні припадає на кінець XIX - початок XX століття.

На формуванні організації фізкультурно-спортивного руху позначилися *відмінності історичного й суспільно-політичного розвитку Наддніпрянщини і* Західної України. У Східній Україні в першій третині XX століття практично було завершено утворення державних і громадських форм організації

радянського фізкультурно-спортивного руху з чіткою централізацією та цільовим змістом. Активно діяла Вища рада фізичної культури при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті (1923), сформувалася мережа добровільних спортивних товариств. Водночас у західній частині України розвивалася самодіяльна, традиційна ще з довоєнних часів система спортивних товариств, які функціонували на національній основі та діяли під егідою Українського Спортивного Союзу (1924).

У цілому принципи, форми та зміст організації фізкультурно-спортивного руху в УРСР зумовлювалися конкретними завданнями, суспільними запитами, специфікою соціально-політичної та економічної ситуації в СРСР. Упродовж XX століття спостерігалася тенденція до зміни завдань і цільового змісту фізкультурно-спортивного руху від воєнізованої, військово-прикладної до результативно-спортивної, професійно-прикладної, оздоровчої спрямованості.

Сучасну вітчизняну організаційну структуру фізкультурно-спортивного руху було сформовано в період активної розбудови радянських органів управління. Головна керівна ланка майже постійно мала статус комітету з фізичної культури і спорту, який, будучи основним керівним органом в республіці, у різні роки підпорядковувався відповідно Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітету, Раді Народних Комісарів УРСР, Міністерству охорони здоров'я в УРСР, Раді Міністрів УРСР.

За період сучасної української державності назва і зміст діяльності керівної ланки змінювалися п'ять разів, маючи статус Державного комітету України у справах молоді і спорту (1990-1992), Міністерства України у справах молоді і спорту (1992-1996), Державного комітету України з фізичної культури і спорту (1996-1999), Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України (1999-2001) та Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту (2001 - теперішній час).

Істотно позначився на розвитку фізкультурно-спортивного руху вплив партійно-радянських органів влади, які фактично перебрали на себе засадничі, ідейні та ідеологічні основи, вплив на кадрову політику та програмно-нормативну базу. За період існування СРСР було видано понад двадцять постанов ЦК КПРС, які були визначальними й програмними документами розвитку галузі на конкретно зазначений період.

6. Обґрунтовуючи шляхи подальшого вдосконалення та оптимізації фізкультурно-спортивного руху в Україні виявлено, що сучасна система управління галуззю суперечить новітнім тенденціям формування ринкових економічних відносин, розвержавленню промислового виробництва, реформуванню Збройних Сил, розвитку відкритого демократичного суспільства. Необхідне чітке розмежування й визначення стратегічних завдань державних та громадських організацій у сфері фізичної культури і спорту.

Аналіз результатів анкетування керівників обласної ланки галузі в цілому показав, що наявна в Україні система фізичного виховання та спорту не може повністю забезпечити вирішення завдань, що стоять перед нею на сучасному етапі її розвитку, і тому потребує змін. Виявлено, що ефективному

функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні перешкоджає недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення, недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю, недосконалість програмно-нормативної та правової бази, недостатнє впровадження науково-методичних напрацювань у практичну сферу галузі, невизначеність ідейно-теоретичних основ сучасного фізкультурно-спортивного руху в Україні, недосконалість структури перепідготовки та підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів та недосконалість системи і структури підготовки професійних кадрів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Кухтій А.О. Особливості організації фізкультурно-спортивного руху в окремих зарубіжних країнах (короткий огляд). – Л., 2001. – 38 с.

2. Вацеба О.М., Кухтій А.О. Характеристика основ розвитку фізичної культури і спорту у вітчизняній та сучасній українській науковій думці // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. праць за ред. С.С. Єрмакова. – Х.: ХДАДМ (ХХІІІ), 2002. – № 12. – С. 19-26.

3. Кухтій А.О. Оцінка сучасного стану організації фізкультурно-спортивного руху в Україні за результатами анкетування керівників обласної ланки // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту: У 2-х т. – Л.: ЛДІФК, 2002. – Вип. 6. – Т. 1. – С. 56-64.

4. Кухтій А.О. Особливості функціонування та перспективи розвитку галузі фізичного виховання та спорту в Україні // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. праць за ред. С.С. Єрмакова. – Х.: ХХІІІ, 2001. – № 23. – С. 18-22.

5. Кухтій А.О. Особливості організації фізкультурно-спортивного руху в окремих європейських країнах // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. праць за ред. С.С. Єрмакова. – Харків: ХХІІІ, 2001. – № 11. – С. 6-9.

6. Вацеба О.М., Кухтій А.О. Формування організаційних основ системи фізичного виховання і спорту в Україні в 20-30-і роки XX століття // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту: У 2-х т. – Л.: ЛДІФК, 2001. – Вип. 5. – Т 1. – С. 28-37.

7. Кухтій А.О. Особливості структурних змін в системі управління фізичною культурою та спортом в сучасній Україні // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту. – Л.: ЛДІФК, 2000. – Вип. 4. – С. 78 – 79.

8. Кухтій А.О. Окремі аспекти організації фізкультурно-спортивного руху в Україні в 40-60-і роки XX століття // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. – К.; Вінниця, 2001. – С. 229-232.

9. Кухтій А.О. Форми управління фізичною культурою та спортом на різних етапах розвитку України // Актуальні проблеми підготовки спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту: Тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди 60-річчя утворення Івано-Франківського коледжу фіз. виховання. – Івано-Франківськ, 2000. – С. 61-62.

10. Кухтий А. Современные проблемы формирования организацион-ных основ физкультурно-спортивного движения в Украине // Wspolczesny Sport Olimpijski i Sport dla Wszystkich: Wychowanie fizyczne i sport: Kwartalnik. – Warszawa, 2002. – Tom XLVI. – Cz. 2. – S. 257-258.

АНОТАЦІЇ

Кухтій Андрій Останович. Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний інститут фізичної культури, Львів, 2002 рік.

Дисертаційну роботу присвячено історико-методологічному аналізу формування та розвитку організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні. Мета дослідження – розкрити та узагальнити історичний досвід організації фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття.

Об'єкт дослідження – основи розвитку фізкультурно-спортивного руху. Предмет дослідження – організаційні основи фізкультурно-спортивного руху в Україні упродовж XX століття.

Новизна дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні вдосконалення організаційних основ розвитку сучасного фізкультурно-спортивного руху в Україні, аналізі досвіду організації фізкультурно-спортивного руху в окремих зарубіжних країнах. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення схеми управління фізичною культурою та спортом на сучасному етапі державного будівництва.

Ключові слова: фізкультурно-спортивний рух, організаційні основи фізкультурно-спортивного руху в Україні, державна та громадська форма організації галузі, управління фізичною культурою, зарубіжний досвід організації фізичного виховання та спорту, історико-методологічний аналіз.

Кухтий Андрей Останович. Организационные основы развития физкультурно-спортивного движения в Украине в течение XX столетия. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – Физическая культура,

физическое воспитание разных групп населения. – Львовский государственный институт физической культуры, Львов, 2002 год.

Диссертационная работа посвящена историко-методологическому анализу формирования и развития организационных основ физкультурно-спортивного движения в Украине. Цель исследования – раскрыть и обобщить исторический опыт организации физкультурно-спортивного движения в Украине в течение XX столетие.

Объект исследования – основы развития физкультурно-спортивного движения. Предмет исследования – организационные основы физкультурно-спортивного движения в Украине в течении XX столетие.

Новизна исследования состоит в научно-теоретическом обосновании усовершенствования организационных основ развития современного физкультурно-спортивного движения в Украине, анализе опыта организации физкультурно-спортивного движения в отдельных зарубежных странах. Разработаны рекомендации относительно усовершенствования схемы управление физической культурой и спортом на современном этапе государственного строительства.

Ключевые слова: физкультурно-спортивное движение, организационные основы физкультурно-спортивного движения в Украине, государственная и общественная форма организации области, управление физической культурой, зарубежный опыт организации физического воспитания и спорта, историко-методологический анализ.

Kukchtiy Andriy Ostapoveech. Organizational basics of the development of Physical Culture and sport movement in Ukraine diving XX century. - Manuscript.

The thesis for searching Scientific degree of Candidate of Science in Physical Education and sport in specialty 24.00.02 – Physical Culture, Physical Education of different population groups. – Lviv State Institute of Physical Culture, Lviv, 2002.

The thesis is devoted to the historical and methodological analysis of forming and development of organizational basics of physical culture and sport in Ukraine. The aim of the research is to discover and to sum up historical experience of physical culture and sport movement organizational basics in Ukraine during XX century.

The object of the research is basics of the development of physical culture and sport movement.

The subject of the research is basics of development of physical culture and sport movement in Ukraine during XX century.

It has been systematized and analyzed for the first time the specifics of the development of organizational basics of physical education and sport in Ukraine during XX century.

The main principles and the sense of physical culture and sport organization in Ukraine have been revealed for the first time. The theoretical information about modern state of physical education organization in some countries of Far East, North America and post Soviet Union states have been enlarged.

The first chapter "Theoretical basics of development of physical culture and sport movement in Ukraine" is devoted to the substantiation of investigation conception, summing up the literature sources of the leading scientists concerning the problem of physical culture and sport movement organization

The second chapter "Methods and organization of the investigation" gives the system of methods used by the author in the process of the investigation and describes its organization.

The third chapter "Characteristics of modern state of physical education organization in some foreign countries " allows to characterize and to compare the peculiarities of physical culture and sport organization in some European states, states of Far East, North America and post Soviet Union states.

The forth chapter "Retrospective analysis of forming and development of physical culture and sport movement organization in Ukraine during Soviet period (1923 - 1990)" determines the preconditions of arising and forming of organizational basics of physical culture and sport movement in Ukraine; principles, forms and sense of physical culture and sport movement in Ukraine; the influence of the state upon organizational basics of physical culture and sport movement in Ukraine.

The fives chapter "Modern tendencies perspectives of physical culture and sport movement organization in Ukraine" determines main tendencies of the development of physical culture and sport movement in Ukraine, main problems of its organization, and gives the ways of its efficiency increasing.

It has been determined further ways of scientific investigation connected with different forms of state and public physical culture and sport authorities cooperation; organization of some forms of sports movement, professional sport, mass physical culture, tourist, recreation and rehabilitation activities; the role of trade union in sport movement development; ways of financing of physical education and sport field; some aspects of social and psychological perception of new forms of physical education activities by different population groups.

Key words: physical culture and sport movement, organizational basics of sport movement in Ukraine, state and private forms of the field organization, physical culture and sport management, foreign experience of physical education and sport organization.